

SCOUTING EN ORTHODOXIE

*Mgr Athenagoras Peckstadt¹,
Bisschop van Sinope*

Als oud-scout(sleider) ervaar ik het persoonlijk als een bijzondere zegen dat we dit jaar de 100ste verjaardag mogen vieren van een groot ideaal dat “Scouting” heet! Het is inderdaad precies 100 jaar geleden dat op een 21ste juli de beroemde Engelse generaal Robert Baden-Powell met een groepje jongeren de oversteek maakte naar Brownsea Island om er te kamperen. Ze wisten niet wat er allemaal zou gebeuren, maar dat het een reusachtig avontuur zou worden stond voor allen als een paal boven water. Het was iets wat in die tijd alleen door zwervers en militairen gedaan werd. In dit fantastische kamp waarin ze vele avonturen beleefden en het nodige opstaken van spoorzoeken, eerste hulp bij ongevallen en redden van mensen, hun eigen potje kookten en gezellige kampvuren hielden met avontuurlijke verhalen, werd het door Baden Powell ontworpen Scouting programma uitgebreid getest.

Ziedaar hoe de grootste jeugdbeweging wereldwijd is ontstaan. Vandaag de dag telt ze meer dan 28 miljoen scouts verspreid over 216 landen. Er wordt geschat dat tot in 2007 meer dan 500 miljoen vrouwen en mannen van de meest diverse landen en culturen in de wereld beloofd hebben te leven volgens de scoutsbelofte en -wet.

2007 is weliswaar een gelegenheid om 100 jaar Scouting te vieren. Maar we moeten vooral de toekomst van Scouting vieren en kijken hoe we het ideaal van Scouting verder kunnen kenbaar maken en hoe we tegemoet kunnen komen aan de noden van nog meer jongeren, hun families en gemeenschappen.

Welk een diepdoordachte boodschap heeft Baden Powell ons nagelaten : een boodschap die zin geeft aan het leven, een boodschap die getuigt van een man, die het spoor wou leggen voor de jongeren opdat zij ‘gelukkig’ mogen leven.

ORTHODOXIE EN SCOUTING

De vraag die zich hier stelt is wat de Orthodoxe Kerk en Scouting gemeen hebben. Zeker is, dat het om twee zaken gaan die me al altijd hebben geboeid en a.h.w. een rode draad zijn in mijn persoonlijke ontwikkeling : de *Orthodoxie* (de spirituele aspiratie) en *Scouting* (de sociale aspiratie). Beide hebben tot doel de mens te

¹ **Mgr Athenagoras Peckstadt**, is Bisschop van Sinope en hulpbisschop van de Metropoliet van België (Oecumenisch Patriarchaat van Konstantinopel) en was jarenlang lid en leider van de Scoutsbeweging in België.

helpen integreren in de samenleving, maar ook van hem vertrouwd te maken met de *'goddelijke dingen'*.

Het verheugt me bijzonder te vernemen dat er sinds zowat 10 jaar een *Wereldvereniging van Orthodox Scouts* bestaat, opgericht in 1997 tijdens een bijeenkomst in het Monasterium van Penteli, nabij Athene. Desmos – zo heet de vereniging – hetgeen *'band'* betekent, heeft tot doel Scouting te promoten bij orthodoxe christenen en van een band te zijn van alle Orthodoxe Scouts ter wereld en van de betekenis van hun plicht tegenover God als een fundamenteel beginsel van de scoutsbeweging te onderlijnen. Desmos wilt een platform van communicatie en uitwisseling zijn van alle scoutsverenigingen die orthodox scouts tellen. Orthodoxe scouts vinden we niet alleen in Griekenland, in Cyprus, in Egypte, Palestinië, Libanon, Syrië, maar is opnieuw ontwaakt in de traditioneel orthodox landen van de Balken en in Rusland die gedomineerd zijn geweest door het communisme. Orthodoxe scouts zijn uiteraard ook te vinden in de orthodoxe diaspora.

DE ORTHODOXE KERK

Wat is de Orthodoxe Kerk? Waar situeert men haar? Welnu, de Orthodoxe Kerk is samen met het Rooms-katholicisme en de Kerken van de Hervorming één van de drie hoofdvormen van het historisch christendom. Zij verschijnt als een spiritueel, homogeen en onuitsprekelijk geheel; zij is essentieel *"leven"*. Met Boulgakov kunnen we stellen dat : *"de Orthodoxie de Kerk van Christus is op aarde. De Kerk van Christus is geen instelling : het is een nieuw leven met Christus en in Christus, onder leiding van de Heilige Geest"*. De Orthodoxe Kerk bestaat uit een veelheid van lokale Kerken (Patriarchaten en Autokale Kerken), waarvan het Oecumenisch Patriarchaat van Konstantinopel het ereprimaatschap heeft. Er zijn wereldwijd nagenoeg 300 miljoen orthodoxe christenen. Sinds het begin van de 20e eeuw ijvert de Orthodoxe Kerk voor de eenheid van de christenen en voert dialogen met de andere christelijke Kerken, het jodendom en de islam.

De uitbouw van de orthodoxe geloofsleer is inherent aan het beleven ervan. Als men over Orthodoxie spreekt, dan heeft men het vooral over *orthopraxie*. Want Orthodoxie is weliswaar leven, een beleving, een levenshouding, een levenswijze. Dit gebeurt bij uitstek in het sacramentele leven van de Kerk, doorheen de grote mysteries of sacramenten, als het doopsel, de myronzalving, de eucharistie en de andere sacramenten die de Orthodoxe Kerk kent. Dat het om iets essentieel gaat, daar ook convergeert Scouting met de Orthodoxie, want het gaat hem ook om een levensprogramma. Zowel in de Orthodoxie als in Scouting zijn we geroepen te groeien in een waarachtige *'agapè'* (liefdesband), zoniet vrees ik dat wij ons eigen psychologisch verlangen realiseren. We zijn geroepen elke dag van ons leven om te vormen tot een gemeenschap van onvoorwaardelijk relationeel leven : niet de Orthodoxie, maar wel de *orthopraxie* te realiseren.

DE GODSDIENSTIGE BOODSCHAP VAN SCOUTING

In zijn merkwaardig boek *“Zwervend op de weg naar levensgeluk”*, dat hij voor scouts schreef, legde Baden Powell vooral de nadruk op drie punten:

1. *‘Peddel je kano zelf’*. Hiermee wou Baden Powell eraan herinneren dat ieder zijn eigen leven te leven heeft en dat men zelf dient te werken aan zijn persoonlijk geluk. Zo is Scouting de jeugdbeweging, waar men zichzelf leert worden, waar men zichzelf vormt, soms tegen de slogans in de wereld waarin men leeft. Door zelfvorming leert men te komen tot de deugden des levens, die tevens de idealen van het christendom zijn: zoals geduld, verdraagzaamheid, soberheid, liefde, eerlijkheid en dienstbaarheid.
2. *‘Vergeet jouw goede daad niet’*. Als er iets is dat Scouting typeert, dan is het wel de voortdurende bereidheid om anderen belangloos te helpen, zonder dat men ooit denkt hiervoor vergoed of beloond of zelfs bedankt te worden. Naast de zelfvorming is dit tweede punt gericht op de evenmens, de bekende of onbekende rondom ons.
3. *‘Vertrouw op God’*. Het derde punt is waarlijk een christelijke boodschap. Het gaat om de God-menselijke relatie. Baden Powell onderlijnt in zijn eerder geciteerd boek dat: *“als je werkelijk van plan bent jouw weg naar voorspoed, d.w.z. levensgeluk, te vinden, moet je niet alleen oppassen dat je niet wordt meegesleurd door allerlei ongodsdienstige windmakerij, maar je moet ook een religieuze basis aan je leven geven. Dat bestaat niet enkel uit naar de kerk gaan en zich toewijden aan de studie van het christendom. Vele mensen zijn oprecht godsdienstig bijna zonder het te weten of hiervan studie te hebben gemaakt. Kortom, religie betekent eerst en vooral erkennen wie en wat God is. Maar ook het beste maken van jouw leven, dat ons door God geschonken werd. Dit is in hoofdzaak tijd maken voor het spirituele en voor de medemens. Het christelijke geloof is echter niet iets waar men alleen ’s zondags tijd voor maakt. Het is een opdracht die als het ware de rode draad is in ons leven”*.

We zien dus dat Baden Powell in al zijn werken deze God-menselijke relatie onderlijnt, iets dat ook centraal staat in de spirituele beleving van elke orthodoxe christen, nl. van God te danken voor iedere dag die Hij ons gegeven heeft; Hem elke dag opnieuw vragen ons te zegenen bij elke onderneming die Hij ons zal toevertrouwen; bij iedere ontmoeting met anderen; maar Hem ook vragen al diegenen te zegenen die ons liefhebben en die ons haten; al diegenen die Hem kennen of nog niet kennen; en al diegenen die in nood zijn.

De grote uitdaging in de geseclariseerde maatschappij van vandaag, is niet die van het atheïsme, maar die van de onverschilligheid. Als christenen zijn we geroepen om aan de talrijke zoekenden duidelijk te stellen dat er in het leven *‘iets’* te ontdekken valt, *‘iets’* dat ons gratis aangeboden wordt, *‘iets’* dat heel ons bestaan kan omvormen zonder dat dit bestaan *‘ingepalmd’* wordt. Dat *‘iets’* is de aanwezigheid van de menslievende God. De plaats van de ontdekking en de ontmoeting van God is het hart, de innerlijke mens. Het hart van de mens is de

enige plaats waar de echte vrijheid zin zal krijgen, waar de echte liefde voor Hem en voor de evenmens kan groeien. Wij zijn geroepen om te doen nadenken over de zin van het leven. Doen nadenken over deze zingeving is de zoekende mens de warmte laten voelen van het geloof als zegening van het leven. Het is aan deze zegening dat onze samenleving de grootste behoefte heeft. Zoals scouts, zijn we als christenen ook geroepen een positieve en opbouwende rol te spelen in het maatschappelijk leven. We zijn geroepen om mee te werken aan een profetisch *'partnership'* in de lijn van het Evangelie. We zijn geroepen te getuigen van de zingeving van het leven, maar ook van gevoelens van hoop en verrijzenis uit te stralen en Gods Licht te weerkaatsen.

ZWERVEND OP DE WEG NAAR LEVENSGELUK

En toch kan niet ontkend worden dat alle mensen naar levensgeluk streven. Vooral jonge mensen zoeken naar geluk. Zij willen van hun leven een gelukkig, een succesvol leven maken. In zijn boek *"Zwervend op de weg naar levensgeluk"* behandelt Baden Powell de vraag wat dan eigenlijk levensgeluk is. Volgens Baden Powell is het enige middel om waarlijk gelukkig te leven is iets te willen doen met zijn leven, trachten een groot ideaal zonder ongeduld en egoïsme te dienen en zich daarbij aan een zeker aantal kruisen te verwachten.

God heeft ons de wereld met zijn schoonheid en zijn zon gegeven om ervan te genieten. Wolken dienen slechts om meer reliëf te geven aan de met zon beschenen plekken.

Baden Powell zegt ergens : *"Vraag God niet om je gelukkig te maken, vraag Hem liever je voldoende nuttig te maken en dan ben ik overtuigd dat het geluk van zelf komt. De kortste weg tot het geluk is anderen gelukkig te maken. Als we anderen niet gelukkig kunnen maken, kunnen wij ze toch helpen en diensten bewijzen"*².

WAT BIEDT SCOUTING AAN DE KERK?

Baden Powell heeft in scouting altijd veel aandacht besteed aan de *'christelijke menswording'*. Het is een voortdurende opdracht... een steeds opnieuw worden. In steeds andere situaties moeten wij telkens als christenen het Evangelie waarmaken. Wij moeten het Evangelie doen gebeuren. In en door ons moet het Evangelie iemand worden. Precies hetzelfde geldt in de Orthodoxie. Wij zijn geroepen tot deïficatie, tot de vergoddelijking van onze eigen persoon. Wij zijn geroepen tot onze persoonlijke transfiguratie, deze van de gehele wereld en van Gods' schepping.

Scouting heeft vele doelstellingen die gemeenschappelijk zijn met deze van de Orthodoxe Kerk. Hoewel Scouting vandaag de dag niet exclusief christelijk³ is,

² Baden Powell, R., *Adventuring to Manhood*, Londen, 1936, P. 177.

³ Er zijn inderdaad schoutsgroepen die exclusief christelijk zijn, zelfs orthodox. Er zijn ook groepen die van andere denominatieve signatuur zijn, maar er zijn ook schoutsgroepen die pluralistisch zijn en waar dus iedereen thuishoort.

moedigt Scouting initieel aan tot een beter christelijk leven. Het helpt in het werken aan persoonsvorming en karakter. De scoutsleuze "*Weest Paraat*" heeft niet alleen betrekking op lichamelijke en mentale paraatheid, maar evenzeer op spirituele en morele. Veelal werkt Scouting op alle niveaus hand in hand met de Kerk. Vaak is het zo dat er een wisselwerking is tussen een scoutsgroep en de parochie, en ijveren beiden ervoor dat de jongeren een nauw contact behouden met de Kerk en haar diverse activiteiten van vorming, catechese en liturgisch leven. Scouting vormt meisjes en jongens die ten dienste staan van God en de medemens. Scouting vormt dus niet alleen jongeren tot participerende burgers van morgen, maar ook tot deelhebbers en leiders in het geloof. Er zijn vele voorbeelden van scouts die actief deelhebben aan de viering van de liturgische diensten en in verschillende andere domeinen van het parochieleven. Heel wat scouts werden geroepen om de Kerk te dienen als diakens, priesters en bisschoppen. Zelfs sommige orthodoxe patriarchen en primaten waren actieve scouts.

DIVERSITEIT EN UNIVERSALITEIT

Speels en met een groot hart voor avontuur geeft Scouting jongens en meisjes een plek waar ze samen kunnen opgroeien en zich ontplooiën; om zich te ontwikkelen tot sportieve, creatieve en sociaal bewogen mensen. Een plaats waar ze kansen krijgen om zich een eigen visie en levenshouding te vormen, hiervoor leren opkomen en rekening houden met anderen. Vanuit hun ervaring en realiteit leren jongeren zien en voelen wat rechtvaardigheid en geluk kunnen betekenen.

Al is Scouting één ideaal, één familie, toch kent Scouting vele tradities. Ook voor wat betreft de religie of levensbeschouwing. Dit is ook zo in de pluralistische samenlevingen waarin alle tradities hun plaats vinden. Zoals de Orthodoxie is Scouting echter universeel en wereldwijd verspreid. Iedereen is geroepen tot éénzelfde ideaal. Opvallend hierbij is het uniform. Het uniform maakt duidelijk dat een scout behoort tot die groep van scouts waar religie, afkomst, status en politiek niet van belang is. Of je rijk of arm bent is bij Scouting onbelangrijk. Je bent gelijkwaardig en alleen wat jezelf weet te bereiken maakt het verschil...

Zoals de Orthodoxie biedt dus ook Scouting ons de ervaring van het wonder van de éénheid en van één te zijn. Alle grenzen en verschillen (van taal, ras, natie, cultuur,...) worden er overstege. We zijn allen één! Eén in Christus! Eén in een levensideaal! Allen broeders en zusters.

NATUURBELEVING EN ZIN VOOR HET BEHOUD VAN DE SCHEPPING

De moderne maatschappij heeft ons weggevoerd van deze simpele en elementaire zaken. Door het buitenleven komt de scout weer in contact met de natuur. Hij of zij leert weer dat water niet alleen uit kranen komt, warmte uit een kachel en licht, muziek en toneel uit een stopcontact. Je potje koken op vuurtje, droog blijven in je tentje, de weg vinden in een vreemde omgeving. Dat betekent jezelf leren kennen, amuseren en zelfvertrouwen krijgen. Dat betekent ook risico's leren inschatten, creativiteit, praktisch improviseren met geringe middelen, vertrouwen op en zorg hebben voor je patrouillegenoten.

Baden Powell leert ons voortdurend God te herontdekken in hetgeen hij noemt *“het grote boek der natuur”*, in Gods schepping! Hij leert ons respect te hebben voor de omgeving. Het hoeft niet gezegd hoezeer de wereld vandaag de dag begaan is met de ganse problematiek van het milieu. Reeds in de boodschap van de orthodoxe primaten, bijeengekomen in Istanbul in 1992, werd herinnerd aan de gevaren voor de overleving van het natuurlijk milieu: *“het zorgeloos en zelftoegeeflijk gebruik van de materiële schepping door de mens met behulp van wetenschappelijke en technologische vooruitgang kwam reeds zover dat het onherstelbare vernieling aan het natuurlijk milieu toebracht. De Orthodoxe Kerk kan niet passief blijven t.o.v. deze vernieling en nodigt alle orthodoxen uit om de eerste dag van september van ieder jaar, aanvangsdag van het kerkelijk jaar, te wijden aan gebed en smeking voor het behoud van Gods' schepping en voor het aannemen van een houding t.o.v. die natuur die omvat is in de Eucharistie en in de ascetische traditie van de Kerk”*.

EENS SCOUT ALTIJD SCOUT

Scouting is een spel dat zich aanpast bij de jeugd en de maatschappij, daardoor een spel dat met zijn tijd meegaat. Logisch dus dat de padvinderij vroeger heel anders was dan Scouting vandaag de dag. Scouting is een weg, een levensloop, net zoals ons christen-zijn een weg en een levensloop is. Een weg tot deïficatie. In voortdurende vereniging met God hoeft de mens geen angst meer te hebben. Het mysterie van dit leven in vereniging met God ligt verborgen in de ontmoeting van twee vrijheden: de vrijheid van God en de vrijheid van de mens. In deze voortdurende ontmoeting komen we tot de vergoddelijking van ons bestaan, die de roeping is van elke mens en een voortdurend levensprogramma is.